

weis, dr. Costa in Murnik dokazali so, kako čisto nepotreben je ta nasvèt, ker ima vsakdo še zmiraj priliko, svoje posestvo ponujati za kmetijsko šolo. Pri glasovanji tudi ni objeval Savinscheggov nasvèt; ampak sprejel se je odsekovi predlog s tem pristavkom, kakor ga je dr. Bleiweis predlagal, da naj namreč deželni odbor kup sklence še le po posvetovanji z izvedenci, ki naj šoli nameravajo posestvo, njegovo vrednost in vse druge razmere njegove na mestu poprej preiščejo.

Kakor gori pod števil. 3 omenjeno, je odsek nasvetoval, da naj se deželni odbor pooblastuje, k glavinskemu premoženju deželnega zaklada spadajočih javnih obveznic sploh toliko prodati, kolikor je treba, da se s tem in z državno podporo plača kupna cena posestva in oprava šole.

Vitez dr. Savinschegg pa je temu nasproti nasvetoval, da naj se deželnemu odboru dovoljuje, za nakup kmetije obveznic k večemu za 30.000 gl. prodati.

Dr. Bleiweis je sicer tudi izrekel mnenje, da naj se ne kupi večja kmetija, kakor je za šolo potrebna; ali česar želimo, ni vselej dobiti. Ponudeb imamo dosti, premajhnih in zopet prevelikih posestev. Ne vem, zakaj bi se velikega posestva bali, če ga dober kup dobimo, saj lahko odprodamo, kar ga je preveč. Jaz tudi čutim, kaj prevzamemo na rame, kakor gospodje na uni (desni) strani; vendar ker je dobiček večji, če večji posestvo kupimo, ne vem, zakaj bi se temu vpirali. Želim pa le, da ima deželni odbor kako merilo v rokah, da ne bo segal predaleč; s tem zneskom pa, ki ga vitez Savinschegg nasvetuje, bi pa morda ne shajali; toraj govornik konečno predlaga, da naj se deželni odbor pooblastuje, navedenih obveznic toliko prodati, kolikor je treba, da s tem in z državno podporo plača kupno ceno za posestvo, ki bode za šolo neobhodno potrebno, in pa za oprave šole, vendar pa tudi s tem dostavkom, da donesek iz deželnega zaklada v ta dvojni namen nikakor ne sme preseči 80.000 gold.

Dr. Schrey-u pa se je dozdevalo, da dr. Savinschegg-ov predlog še predaleč sega, in je toraj nasvetoval, da naj se z doneskom 30.000 gold. iz deželnega zaklada ter z državno podporo nakupi ne le samo posestvo, ampak da naj se s tem pokrijó tudi stroški oprave šole.

Dr. Costa se čudi, da so gospodje na uni (desni) strani tako neutrudljivi. Akoravno vidijo, da večina hoče konečno rešiti to stvar, vendar le pri vsaki točki nove predloge stavijo, ki nimajo družega namena nego vreči vso predlogo. Dr. Schrey vpraša, kaj se je spremenilo od leta 1867, ko smo obravnavali v istem predmetu. Gospoda moja! od tistega časa se je moralo mnogo premeniti, kajti ko smo tistikrat obravnavali zavolj uravnave zemljišno-odveznega zaklada, je baron Apfaltrern odločno trdil, da dežela v ta namen ne more več plačati nego 20% od neposrednjega in 10% od posrednjega davka, letos pa je zagovarjal 20% od neposrednjega in 20% od posrednjega davka. Okoliščine so se toraj morale predrugačiti. (Dr. Bleiweis: čujte!) Kar se tiče kmetijske šole, je reč drugačna; danes stojimo na drugem stališču; danes vemo, koliko bo vlada dala podpore, za katero smo prosili; in prevdariti nam je, koliko bo dežela dodala. Konečno zakliče govornik: kaj se bo tacega zgodilo, če kupimo posestvo? ali bomo morebiti komu kaj darovali? Obveznice bomo predrugačili v posestvo, in kdo vé, če ne pride čas, ko bomo vsi Boga hvalili, da smo tako ravnali. Ni treba se tako upirati, kakor bi hoteli 100.000 gold. vreči skoz okno, kajti varovali bomo deželno premoženje po vsej svoji moči.

Zdaj si je baron Apfaltrern izbral priliko, da je po večini deželnega odbora udrihal surovo in skoz in skoz neopravičeno, kar bomo pozneje, kedar o poročilu gledé deželno-odbornega delovanja poročamo, dokazali na tanko. S silovitim glasom zavpije, da večini deželnega odbora gledé ravnanja z deželnim denarjem prav nič ne zaupa. (Velik nemir na levi.) Vnovič najodločnejše povdarja, da večini deželnega odbora ne zaupa in da ima dokaze v rokah, kako da deželni odbor čisto nepotrebno zapravlja deželni denar. (Še veči nemir na levi.) To so vzroki, zakaj se manjščina deželnega zbora vedé tako in ne drugače.

Temu surovemu napadu odgovorí dr. Costa tako-le: Kateremu poslancu hoče baron Apfaltrern dati svoje zaupanje, to je njegov gust, jaz nisem bil od njega izvoljen, naravno je toraj, da se ne bom oziral na njegovo zaupanje. To je privatna stvar, kakor je tudi vsakemu prosto dano, ali si od koga želi zaupanja ali ne. — Kaj družega pa je, kar je Apfaltrern povdarjal, da deželni odbor ne ravna varčno z deželnim denarjem. To je popolnoma neopravičeno in pričakujem, da bode deželni glavar zahteval od barona Apfaltrerna, da naj opravičuje napad pri poročilu o deželno-odbornem delovanji.

Potem še tudi dr. Bleiweis zahteva odločno od deželnega glavarja, da naj pozivlje barona Apfaltrerna, to opravičiti, kar je očital deželnemu odboru.

Deželni glavar vitez dr. Kaltenegger obljubi, da se bo oziral na to zahtevanje, kedar poročilo o deželno-odbornem delovanji popoldne pride na vrsto.

Pri glasovanji pa so obveljali vsi odsekovi predlogi s premembami, kakor jih je nasvetoval dr. Bleiweis.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

V Gorici 8. nov. — Nesreča nikoli ne spi — je sicer že star, pa vendar še zmiraj resničen pregovor. Dne 4. t. m. se je ubil tu v mestu nek Fr. Podberšič, zidar. Stavil je zimske oknice v neki hiši in padel s 3. nadstropja na cesto. — Na Studencu (tukajšnji mestni ulici) so izvršili zvití tatovi enega najslavnejših svojih činov tako lepo v miru, kakor da bi bila naša „avstrijska Nica“ kje tam doli v Siciliji. — V eni prvih gostilnic je nastala pretekli terek huda tepežnja, kakor se navadno le v nižih krčmah vidijo. Rajnki (gospodar) Brandt se v grobu obrne. Najgrozovitniše zločinstvo pa se je zgodilo v petek na cesti med Korminom (Cormons) in Bračanom (Brazzano) tik italijanske meje. Nekdo je umoril duhovnika v pokoji č. g. Ant. Marcolini-a iz Bračana med 4. in 5. uro zvečer; — brž ko ne se je hotel morilec nad njim maščevati; roparsk napad ni bil to, zakaj umorjenec je ubožec, in to je obče znano. Morilca so koj zasledili in menda že tudi vjeli. — — Naše deželno šolsko svetovalstvo bo v kratkem vse novo. Prvotnih udov ne šteje več ko 2–3; že spet je imenovan en nov svetovalec, novi gimnazijski ravnatelj dr. Zindler (menda namesto prejšnjega direktorja g. Schaffenhauerja). — Nova nemška dekliška šola ima že svoje učiteljice, dve zatrdni, eno začasno. Voditeljica šoli bo neka gospodičina Reinisch (učiteljica neke meščanske šole na Dunaji). Tisti, ki učiteljice poznajo, pravijo, da bodo nalogi kos. Vsaj ena zna tudi dobro italijanski. — Vreme imamo še vseskozi krasno; zjutraj in zvečer je precej hladno, al čez dan je kakor v prvi polovici oktobra; drevje sploh še skor vse zeleno. — Vinska cena je začela rasti in vinopilcem ne bo to po volji. —

Iz Ljubljane. — Gospoda odbornika družbe kmetijske Seunig in Šolmajer sta se na prošnjo odborovo pretekli teden podala, uni na Štajarsko, ta na Koroško, iz državne podpore nakupit goveje živine, ki se bode, kakor so „Novice“ zadnjič oklicale, po očitni dražbi 12. dne t. m. prodajala v Krškem, 14. t. m. pa v Kranji. Gospodarje na Gorenškem in Dolenskem, ki želijo lepe in dober kup Muriške in Belanske živine, tedaj še enkrat opozorujemo, naj pridejo v četrtek v Krško (Gurkfeld), v soboto pa v Kranj.

— (Odbor družbe kmetijske) je v svoji poslednji seji sklenil, da meseca novembra ne bode občnega zbora zato, ker je bil že letos maja meseca in je zimski čas sploh neugoden shodu. — V tej seji sta bila za uda družbe kmetijske sprejeta gospod Anton Jarec, prošt in penz. c. k. nadzornik ljudskih šol, in pa gosp. France Jarec, kaplan v Dolu.

— (Kupčijska in obrtnijska zbornica) je razpuščena in govori se, da nove volitve utegnejo biti meseca januarija. Že lansko leto maja meseca bi bile morale biti deloma nove volitve (5 odbornikov iz vrste trgovcev, 6 pa iz vrste obrtnikov), pa volilni listi menda niso bili „Tagblattovcem“ tako napravljeni, da bi bila nemčurška stranka imela upanje zmage. Ustavile so se potem vse volitve, — zdaj pa je kar vsa zbornica razpuščena! — Rodoljubi, pripravite se na delo, da se volijo domači možje, ki so našega zaupanja vredni in ki vam jih bo ob pravem času nasvetovalo društvo „Slovenija“.

— (Obleko ubozim šolarskim otrokom) so začele gospé in gospodičine že izdelovati. Da pa se kupljeno blago poplača, treba je milodarov, ki jih blagovoljno nabira preč. gosp. Heidrich, spiritual v bogoslovskem semenišču. Milostljivi knezoškof Widmer so, kakor vsako leto, tudi letos darovali 50 gold. Naj bi se blagemu namenu odprlo prav veliko dobrotljivih rok!

— (Hranilnica Ljubljanska) siplje na svojega služabnika, ravnatelja pisarnice g. Janeschitza darove brez konca in kraja. Ni davno, kar mu je državni poslanec dr. Suppan naklonil naslov „kaiserlicher Rath“, včeraj mu je predsednik Seunig prokuriral še 1000 gld. iz hranilnične blagajnice, in že se govori, da gosp. Stedry dela na to, da gemeinderath njemu na čast novo ulico iz novega trga v Gradišče imenuje „Janeschitz-Gasse“. In če vprašamo: zakaj vse to, ne dobimo drugega odgovora, nego to, da je g. Janeschitz bil v tistem odseku, ki je vzrok, da je zidanje realke za polovico več stroškov naredilo, kakor je zbor izprva odločil, in da vživa dobro plačano službo pa povrh še 300 gold. vsako leto, inženir Dunajski pa, ki je vodil zidanje realke, je dobil za to 6000 gold., pa za vsako pot v Ljubljano, povrh pa še 100 gld. Svet po pravici praša: je li taki nepotrebni stroški spadajo v dobro gospodarstvo?

— 5. dne t. m. popoldne ob 4. uri smo spremili na pokopališče truplo umrlega prof. dr. Vončina. Koliko spoštovan bil je rajniki, sijajno je svetu pričal pogreb njegov, ki je bil tako velikansk, da je res le malo taci. Ne le veliko število mestjanov in mestjank udeležilo se je sprevoda, ki ga je vodil gospod stolni dekan Zupan, temuč tudi iz bližnjih in daljnih krajev domovine naše prihitelo je mnogo častiteljev in prijateljev njegovih, ljubljencu svojemu zadnjo čast skazat. Le birokracija ni bila zastopana pri pokopu, se vé da: kaj boče ona pri pogrebu možá naroda, pri Slovānu z dušo in telesom?! Narodna čitalnica Ljubljanska, katoliško društvo, društvo rokodelskih pomočnikov in učencev so spremili sprevod s svojimi zastavami, črao prepetimi, trugo pa so kinčali: krasni venec gospá Ljubljanskih, katerim iskren pomočnik je vsa leta bil

pri obdarovanji ubozih šolskih otrok z zimsko obleko, — venec bogoslovcev, prehvaležnih mu učencev njegovih, — venca rokodelskih pomočnikov in učencev, ki so v njem očeta svojega ljubili, — venec Matice slovenske, kateri podpredsednik je od prvega začetka bil, in venec narodne čitalnice, ki ga je visoko cenila kot mnogoletnega odbornika, ki nikdar nikoli ni skrival srca svojega do majke Slave; hvaležen zato, mu je pevski zbor njen pred hišo in na pokopališču zapel milo nagrobnico. — Ginjen tolike ljubave in spoštovanja od umrlega brata svojega je slavnoznani brat njegov, gosp. Ivan Vončina, župan Zagrebški, ki je že več dni pred smrtjo prihitel v Ljubljano, izročil nam za razglas sledečo

Javno zahvalo.

Prečastnomu stolnomu kaptolu ljubljanskemu i častnomu duhovničtvu i redovničtvu iz Ljubljane i iz vanjskih krajevah, zatim slavnomu katoličkemu društvu, slavnou katoličkoj družbi rukodelskih pomočnikov, slavnou matici slovenskoj, slavnou narodnoj čitaonici i njezinou pjevačkom sboru, slavnou duhovnoj podpornoj družbi, plemenitim gospojam ljubljanskim i čitavomu gradjanstvu, profesorom, učiteljem i djakom viših i srednjih učilištah, izjavljujem tronutim srcem u svoje ime, i u ime razcviljena roda iskrenu i najtopliju hvalu za ljubeznu i veleodličnu počast, kojou su miloga i nezaboravnoga mi brata

dr. Leona Vončina

sprevodili do hladnoga groba.

U Ljubljani dne 6. studenoga 1874.

Iv. Vončina,

načelnik kralj. i slob. glavnoga grada Zagreba, član hrvatskoga i ugarskoga sabora.

— (Deputacija) zdaj na Dunaji bivajočih Dolenskih poslancev, župana Novomeškega g. Ricoli-ja, predsednika kupčijske zbornice Kranjske in več občinskih predstojnikov iz Dolenskega je bila 5. t. m. pri cesarju in pri nekaterih ministrih proseča za Dolensko železnico. Cesar jo je prav prijazno sprejel, pri ministrih pa ni nič veselega zvedela; za to železnico namreč manjka denarja, toliko je zvedela iz ministerskih ust. Čudno! Za nekatere druge stvari, ki se nam mnogo manj potrebne zdé, pa nikdar denarja ne manjka.

— (Čitalnica naša) je v nedeljo zvečer srečno začela zimske svoje zabave z „besedo“, v kateri so bile glasbene piése pod vodstvom začasnega pevovodje gosp. Valente in berilo z glasno pohvalo sprejete. V „Večerni“ dr. B. Ipavca, „Lovski“ Napravnik in „Gorencih“ A. Försterja smo radostni zopet pozdravljali izvrstni naš moški pevski zbor; navdušeno pohvalo dobil je tudi in to po pravici čveterospev „Devi“. Eversov duo za gosle in glasovir bi se bil po nespodobi nekega tujega muzikarja skrhal, ko ne bil gosp. Förster blagovoljno se namesti njega k glasoviru vsedel in prima vista spremljal gosp. V. Bučarja, ki je „Rapsodijo“ godel tako, da je bil „duo“ s živahno hvalo sprejet. Drugi pot nikar ne iščimo pomočnikov tujih, ki jih ne potrebujemo! — Berilo dr. Karola Bleiweisa, ki je obsegalo opis naše dežele, in dodajalo vsaki točki opisa primerne opazke, je, kakor se je videlo, popolnoma doseglo svoj namen. — Poročilo o prvi „besedi“ sklepamo pa z zahvalo, da klavirar gosp. Marolt svoje glasovire zmirom rad posoja čitalnici, ki je pa ž njimi tudi tako zadovoljna, da jih očitno priporočamo našemu občinstvu, — in pa z željo, da bi nas slovensko gledišče kmalu razveselilo z „Gorenskim slavčekom“, ker imamo izvrstno gospodičino Neugebauerjevo zopet v Ljubljani.

— (*Slovensko gledišče.*) V soboto so se predstavljale tri krajše igre splošno vrlo. V igri „Igralka“ je bila gospodičina Podkrajšekova popolnoma v svojem elementu, tudi gosp. Šušteršič ni nič skazil. V drugi solo-igri „Vojaški fantje, mi smo mi“, v verzih poslovenjeni po J. Alešovcu, smo videli v gosp. Nolliju res prav „korajžnega kranjskega fanta“, ki je z besedo in petjem zaslužil živahno pohvalo občinstva, katera mu je iz vseh prostorov donela. „Eno uro doktor“ je prav kratkočasna burka, če igra strežaja Škrjanca v komiki neprekosljivi gosp. Kajzelj; gosp. Šušteršič bi bil morda bolje igral, ko bi se bil besedi naloge bolj naučil. Tudi tej igri je občinstvo zadovoljno ploskalo. — Žalostno je pri vsem tem bilo le videti zelo prazno gledišče. Ako se naše občinstvo ne poprime in bolj ne podpira gledišča, utegnejo priti časi, ko bo marsikdo želel si slovenskih predstav, pa jih ne bo več. Brez podpore narodnjakov gledišče naše ne more obstati, kajti nemškutarji ga zatirajo, kolikor morejo. — V soboto bo zopet slovenska predstava, in sicer dve manjši igri in opereta „Skrivnost ljubezni“, v kateri bomo slišali zopet gospodičino pl. Neugebauerjevo.

— (*Živinskega sejma*) o sv. Elizabeti (16. t. m.) v Ljubljani ne bo; okrajno glavarstvo je namreč zavoljo živinske kuge prepovedalo prignati živino na ta sejm.

— („*Brencelj*“ št. 10., 11 in 12) je prišel te dni na svitlo, po besedi in podobi pikajoč, kakor po navadi.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — V državnem zboru je bila sprejeta postava o pokojščini za osebe vojaškega stanu. Pa tudi čisto brez besedovanja o cerkvenih zadevah ne bo šlo, ker so že napovedane dotične interpelacije in predlogi o obligatoričnem civilnem zakonu. Zdaj je v obravnavi delniška postava. Ker pa v državnem zboru ne sedi manj ko 163 opravičnih svetnikov in ustanoviteljev zastopajočih 81 delniških družeb, si pač lahko vsak misli, komu bo ta postava ugodna.

— Cesar in cesarica sta se podala v Kladrup na Česko, kamor sta bila na lov povabljeni. Zavoljo tega so ustavoverski listi zopet mnogo pisarili in v gibalih.

— „Narodni listy“ poročajo iz Dunaja, da so ministri vsled tega, kar se okoli cesarja godi, zelo potrti; boje se, da ne bi dobili kmalu slovó in konservativno ministerstvo stopilo na njihovo mesto, v katerem ima dr. Lienbacher minister pravosodja postati. Ustavoverci nameravajo zaradi tega interpelacijo v državnem zboru. — To menda se ne bode tako kmalo zgodilo, izostalo pa gotovo ne bode, kajti Auerspergovo ministerstvo je vpeljalo direktne volitve poslancev v državni zbor, in je na svet poslalo verske postave, s tem je svoj nalog spolnilo, s čemur pa liberalci v državnem zboru nikakor niso zadovoljni.

Česka. — Tudi Mladočehi ne gredó v državni zbor, zato jih pa ustavovercev listi zelo zmerjajo, češ, da so jih za nos vodili.

Ogerska. — Ghyczyeve finančne predloge so pokazale žalostni denarni stan na Ogerskem, za prihodnje leto bo 27 milijonov primanjkljeja! S čim ga pokriti? Finančni minister si je za to izmislil nove davke na različne reči, tako na pr. na vozne karte po železnicah; lovska karta bi plačala davka 10 gold., od puške posebej po 2 gld., in morda pride še tako daleč, da se bo moralo od brk davek plačevati. Al kaj bo vse to pomagalo, ko vlada še zdanjih davkov ne more

iztirjati! Minister je tudi naravnost rekel, da, če davkarske predloge ne bodo sprejete, bo prišel bankerot! Pa saj bo najbrže tudi tako prišel.

Bavarska. — Kraljeva mati je pristopila h katoličanstvu. Zato velik hrup po nemških, katoličanom sovražnih listih in zabavljanje čez jezuite. Ti listi celo trdijo, da je kralj, ki je katoličan, zavoljo tega jezen na svojo mater, ker je prestopila k njegovi veri! Kako abotna izmišljaja!

Nemška. — Cesar Viljem je odprl državni zbor s stolnim govorom, katerega mu je Bismark sestavil. Ta govor je pa popolnoma glas vojaškega bobna, ki kliče na boj. — Kullmann, ki je napadel Bismarka, je zdaj obsojen na 14 let težke ječe. Pri obravnavi se je pokazalo, da katoliška stranka s tem človekom ni bila v nobeni zvezi, kar Bismarka in njegove privržence na vso moč jezi. Zadnje dni se je Bismark pa še tudi pri grofu Arnimu zelo opekel, katerega je preganjal zavoljo nekkih pisem; zdaj so ga proti varščini spustili iz ječe. Tako je jela Bismarkova luč čedalje bolj bledeti.

Srbska. — Bilo je brati, da se ima knez Milan oženiti z neko Prusko princesinjo. Srbi postajajo res čedalje bolj nevoljni zavoljo njegove politike, katera kaže bližanje k Orogom in Prusom. Zato se govori, da se tam nekaj kuha, da unanje vlade mislijo napraviti iz Srbije, Hercegovine in Bosnije novo kraljestvo. Da si to skoro ni verjetno, je vendar toliko gotovo, da nekaj se bo skuhalo, najbrže kak notranji punt, kateri bo dal Avstriji, Rusiji ali Prusiji, če ne vsem trem, priliko, da se vmes vtaknejo in tako, kakor se kaže, utegne biti Srbska ognjišče, na katerem se bo vnela evropska vojska.

Turška. — V Podgorici so Turki brez vsega vzroka napadli tje prišle Črnogorce in jih osem neoboroženih posekali. Na to je bila taka razdraženost v Črnih gorah, da je moral knez vse tam bivajoče Turke z vojaško stražo iz svoje dežele spraviti, da se Črnogorci niso maščevali nad njimi. Pritožba zaradi tega je šla v Carigrad, pa kaj bo pomagalo! Turek pač res ni za mirno in redno življenje.

Španjska. — Najnovejši telegami poročajo, da je don Karol prestopil na Francosko zemljo, ter da Madridska vlada zahteva od Francoske, da bi ga internirala. Če je to res, bi se bil moral le umakniti sovražni sili in potem bi bila vojska kmalu pri kraju. Težko pa, če se ne bo Pruska še vtikala v Španjske zadeve.

Listnica vredništva. Gosp. pisatelju „slov. stv.“: Popravek prejeli; drugi pot pride; hvala!

Žitna cena

v Ljubljani 7. novembra 1874.

Vagán v novem denarji: pšenice domače 5 fl. — — banaške 6 fl. — — turšice 4 fl. 80. — soršice 4 fl. 10. — rži 3 fl. 30. — ječmena 3 fl. — — prosa 3 fl. — — ajde 3 fl. — — ovsa 1 fl. 90. — Krompir 1 fl. 70.

Kursi na Dunaji 9. novembra.

5% metaliki 70 fl. 40 kr. Ažijo srebra 103 fl. 90 kr.
Narodno posejilo 74 fl. 25 kr. Napoleondori 8 fl. 85 kr.

Loterijne srečke:

v Trstu { 7. nov. 1874: 27. 76. 46. 33. 49.
v Lincu { 45. 53. 66. 60. 55.

Prihodnje srečkanje v Trstu 21. novembra.